

14. aastakäik.

Üksik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaamisega aastas 4 r. 50 l.,
6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 20 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 l., 6 kuu eest
1 r. 80 l., 3 kuu eest 90 l. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:

Tallinnas, Harju ja Riitiki nuiitsa nurgal nr. 46/16.

„Leaduse“ raamatukaupluses.

Adress Wene keeles lühi- kui ka rahakirjajale: r. Ресель.
Журналъ „Мѣся Марсъ“.

Tarvitamata jäänud lühemad käsitirjad hävitatakse ära, kui tagasisaamisega märtsi juurde ikatub ei ole. Kirjastajad pead
saaja täielik aadress ja nimi peal olema. Aadressi muutmise eest 10 kop. ja wana aadressi number kles anda.

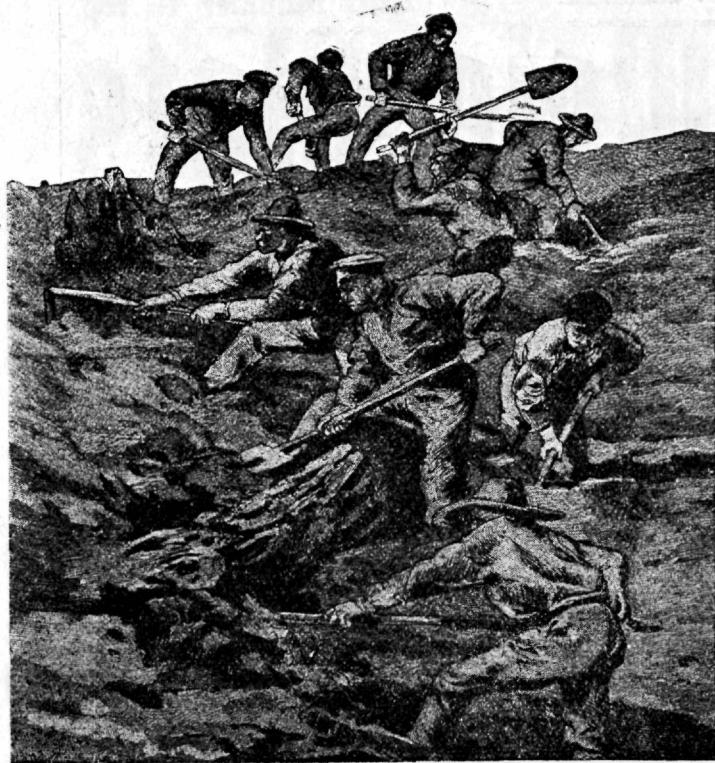
Nr. 66.

Laupäeval, 21. (4. detf.) novembril 1915.

Nr. 66.

Puhtusel peale lahingut. Siberi tütid tantsimas.

Dardanellides. Inglise väed kaewawad lastekraawisi.

Üra saada meid kuusatusesse.

Aleksander Trilljärwe nowell.

19** aasta lewade.

Lartu raudteejaama platwormil ja ssemistes ruumides walitfes elaw liikumine. Korraga helises kell, ja mõne filmapilgu järele sõitis Riiaist tulew reisirong, kaks wekurit ees, suure mürimaga jaama ette. Müüd muutus liikumine reisirong ja nende saatjate seas üleüldiselt tungimiseks, ja uffehoibja, kes süidilt wäljakäiku kaitfes ja wäljaminejatelt pileitete ettenäitamist nõudis, ei suutnud enam kõige parema tahtmisega enda kohust täita, nii et suurem osa wäjaminejatest tema kontroleriwa filma eest takistamata mööda pääfis.

Müüd algas tormijooks wagunite peale, ja niisuguse ägedusega, et mitmed reisirong, nende protestist hoolimata, wälja tulla ei saanud ja wagunitesse jälle tagasi suruti. Mitmed olid sunnitud enesele oma keha jõuga teed tegema. Nende seas oli ka tartlastele nii wäga tuttaw üliõpilane Elmar, — nõnda nimetame meie teda — kelle tiise kangelasekuju üle teiste peade kõikidele kohe filma paistis.

„Waadake, waadake, Elmari, ta tuli ka selle sõiduga!“ fofistafiwad mitmed.

„Sellel poisil on jõudu nagu Kalewipojal!“ tähendafiwad teised.

„See pois on nii mõnelgi Saks korporandil päkad plüsti ajanud!“ ütleswad mõned nii waljuste, et need sõnad ka Elmarist kuulmata ei jäänud.

Elmar, kes juba ennemalt harjunud oli säarajest kiidusõnu kuulma, ei pööranud enda tähepanemist sugugi nende poole, waid läks mõne oma selfimehega, kes talle wastu olid tulnud, kohe jaamaruumi ja sealt wälimisele trepile, et kahetõusewoorimeest wõtta ja ühes oma kaaswõitlejatega konwendikorterisse sõita. Wälimise ufje juurde jõudes, kostis talle õuest wali naer wastu. Ta tungis teistest ette ja peagi nägi ta, mis sellele põhjust oli.

Lahtine töld, milles kaks daami istufid, seifis treppi ees. Rutsar oli pukilt maha tulnud, et ühte lahti läinud rihma hobuseriistade külles kinni panna. Keegi, ühe Saks korporatsiooni üliõpilane, kes täna õige ohtralt Bachust näis kumardanud olewat, oli efitels ühe ja wiimatse teife tölla ufje awanud ja siis läbi tölla, mõlemate daamide ees ironilifelt kumardades, teifele poole uulitsa äärde marsfnud. Tema selfimehed, kellele niisugune narri emp juurt lõbu pakfus, järgnesiwad temale kohe anerongis, ja nõnda olid juba umbes tosin naerjaid teadusejüngriid selle sõiduriista endile läbikäiguks walinud, kui Elmari tiise kaju trepile ilmus.

Üks pilk ilufate daamide peale tutwustas talle kohe nende piinlikku seisuforda. Wiibimata kargas ta trepist alla, tõufas need, kes seda kõlwatud rongikäiku weel jatkata tahtfiwad, kõrwale, pani tõllaukse kinni ja jäi siis selle ette seisma. Kuna mitmed, keda ta nii karmilt eemale oli tõufanud, tema juurde tuliwad ja talle poolwaljuste mõne sõna ütleswad, mis ta sama taja ja lihidalt ära wastas, olid teised oma rumalusest aru saades, juba lainemaks saanud ja hüüdsiwad talle naerdes: „Bravo, Elmar!“ Keegi mõistlikumatest tuli tölla juurde ja pani ka teife ufje kinni.

Kohe aga lagunes jutt laiali, üks mõlematest daamidest, ilus walgewereline preili, olewat Elmari õde, ja et ihelgi enam tahtmist ei olnud temaga, keda kõiit kui tublit lõõjat tundfiwad, tüli norida, ja et need, kes temalt autaju nõudnud, waatepiirilt juba uhkelt lahkunud, siis kadufiwad ta teised.

Elmar seifis ilka weel tölla ufje juures ja ei suutnud oma filmi teife mustawerelise üliõilusa daami pealt kõrwale pöörata, kelle süfimustad filmad pikfade ripsmete alt teda nii südantsütitawa õrnusega filmifefiwad.

Rutsar oli selle aja sees lahtise rihma juba kinni sidunud, — aeglamalt, kui ta seda ilma selle wahejuhtumifeta teinud oleks — ronis pukki ja tõmbas, salaja enese ette hirwitades, õhjad pingule.

Sel filmapilgul, kui hobused tölla juba liikuma tahtfiwad tõmmata, kumardas ilus mustajuufseline daam enda Elmari poole, nii et tema soe hingehõhk tema palet puudutas, ja lausuf:

„Meie peatame „Bellevues“. Nefin wäga õnnelik, kui teil aega jatkaks meid sinna waatama tulla.“

Elmar tahtis wastata, pidi aga liikuma ratta eest taganema, ja töld sõitis minema. See oli talle õnnes. Seft mis oleks ta oma tundmustejuowastufes niisugufele armsale olewufele ja niisugufe meeldiwa kufje peale wastata mõistunud? Ta waatas tardunud pilgul ärasõitwale sõiduriistale nii kaua järele, kui see uulitjanurga taha ära kadus.

„Noh, Elmar“, pajatas talle üks tema lähematest selfimeestest, „nii üllatawat wastuwõtmist ei teadnud ja oodata?“

„Kahju, et kaelufest midagi wälja ei tulnud!“ kahetfse teine pika kaswuga ufuteadust õppiija selfimees. „Täna oleksin ma heameelega kord jälle kaja lõõnud.“

Elmar ei wastanud midagi ja waatas weel korra igatfsewa pilguga sinna poole, kuhu töld tema filmade eest oli kadunud.

„Nonoh, mis ja weel tühja asja pärast pead norutad?“ maanifses kolmas. „Wõtame woorimehe ja sõidame konwendikorterisse.“

„Ah so — ja, sõidame“, wastas Elmar segafelt ja wähe pahafelt enda ette kahetfedes, et ta sel filmapilgul mitte iikfi ei olnud.

Wõeti woorimees. Elmar ühes kolme selfimehega istufiwad troskase ja woorimees kibutas linna poole.

Elmar oli rõõmus, et ta selfimehed neid sõnu, mis mustawereline naisterahwas talle kõrwa fofistas, mitte ei kuulnud. Tema känd wärfesfid tahtmatalt ärewufe pärast ja süda töötas palju rutemalt. Kas pidi ta konwendikorteri kohe nendele daamidele järele minema? Aga nii wäga kui see kufje teda sinna tõmbas, pidi ta seda ometi nii salaja tegema, et teised sellest midagi teada ei saaks. Siiski, niisugufes äritatud olekus ja meelesegadufes ei olnud kohane selle naisterahwa ette ilmuda, ta pidi ennaft ennaft koguma ja oma närwifit rahustama. Ka naisterahwas tarwitas wististe reifimise järele rahu ja puhkust. Wähe-malt ühe tunni pidi ta enesele ja sellele naisterahwale puh-

Sõjad endisel ajal. Rändajad rahwad rõõwkaigul.

lust lubama. Konwendikorterist tahtis ta lohe oma korterise minna, enda hästi riidesse panna, enesele mõtteid looguda ja siis —? Aga äkitselt waldas teda arusaamata kartus niisuguse ägedusega, mis temal hingamist takistada ähwardas. Tal oli tundmus, nagu hõljuks hirmus hädaoht tema pea kohal. Kes oli see naisterahwas? Millega wõis ta seda naisterahwast huwitada? Siiski, teda nii äärmiselt waldaw lootus, seda naisterahwast jälle näha saada, tema armast häält kuulda, oma pilku jälle tema mustadesse, aramõistmatalt särawatesse silmadesse siwendada, peletas kõik tahtlusmõtted eemale. Tal oli tundmus, et saatus siin paratamatalt kaasa mängib ja wõimalus sellest naisterahwast eemale jääda mitte temast ei olene. —

Mõlemad daamid olid selle aja sees wõõrastemajasse jõudnud ja wahetasid numrineitsi abil omi kostüümi. See oli peagi tehtud ja Juliane — mustajuukseline naisterahwas — ütles neitsile, et see selle nooreherra, tema tädi poja, kes warsti daamide järele küsima saawat, lohe nende numrisse juhataks.

„Ja siis, Amalie“, rääkis ta, kui neitsi numrist lahkunud, oma sõbranna wastu edasi, „siis pead sina minu ajemel talle kui proua Linde ette astuma ja mind kui preili Julianet esitlema, ükskõik missuguse wäljamõeldud liignimega.“

„Mis pärast seda?“ küsis walgewereline. „Mis see tähendab?“

„Minult nali“, wastas Juliane naerdes. „Ma olen selles kindel ja wõin selle peale wanduda, et see rüütlilik üliõpilane mind kõige kirglikemalt armastama on hakanud. Ja niisugusel juhtumisel ei taha ma talle seda löbu mitte lohe ära rikkuda. Kas sa ei usu, et ta meie juurest lohe trööstimatalt ära põgeneks, kui ta teada saaks, et ma juba ühe auwäärilise ja rikka, kuigi minust palju wanema, suurkaupmehe laulatud naine olen? Wõib olla, et ta enese meeleheitlikus olekus loquni maha lasets. Armastajatel olewat selleks iseäraliselt kalduwusi.“

„Aga Juliane,“ tähendas tema sõbranna; „ma kardan, seda wõiks just niisugusel korral juhtuda, kui ta alguses usub, seda kirge sinu poolt enesele saawutada wõiwat, ja pärast lohutawat tött teada saab!“

„Ta ei saa seda iialgi teada“, wastas Juliane. „Meie jääme ainult paariks päewaks sija, lõbustame endid ühe noore üliõpilase naiswõõretest armutunnetest ja kaome temale siis jäädawalt.“

„Ja tead sa“, tähendas Amalie, „mis sa sellega korda saadad? Selle mehe näoilmeist paistis sügaw ja aus meelelaad, tema ilusad silmad awaldaftwad südamlikku otsetohefust, tema kõrge otfaefine —“

„Sa oled teda õige põhjalikult filmitseenud!“ tahtis noor proua teda edasirääkima. „Aga see lord tahan ma oma pea järele talitada. Ja tahad sa pisutki tõemeeliline olla, siis ütlen ma sulle, see ebatundmus, mida teiejugused inimesed armastufeks nimetawad, — ma pean seda teadma, sest ma saan warsti kahelksateiskümmend aastat wanaks ja olen juba üle aasta abielus, — see ebatundmus on romanikirjutajate, luuletajate ja näitekirjanikkude leidus, nende läbi on ta nerwihaige inimese ettekujutusjes kardetawaks wõimuks muutunud, mis teda haiglaselt ettekujutatult häda kaebamistega ja rõõmuhõiskamistega waldab, ja aja jookkul nagu rangew kella hääli wõi lõhlew seebiweemull ära kaob ja südamesse ainult õudsa tühjuse järele jätab. See on moodsate inimeste haigus. Endine taine ja terve ilm ei tundnud seda sugugi.“

„Sa oled mõni kord ka teifiti omi mõtteid selle kohta awaldanud,“ arwas Amalie.

„Wõib olla“, wastas Juliane. „Uhtus, itla ühel arwamisel olla, on liiga odaw, et ennast sellest äritada lasets. Ka on sellel ebatundmusel, mida kuulus Inglise näitekirjanik wäga õiglaselt fancy“) nimetab, nii palju warjukilgi, nii et ta sulle selleks iialgi ei kujume, missugufena sa teda enesele soowisid.“

*) Ettekujutus.

Ta oli neid sõnu rääkides toas edasi ja tagasi sammunud ja mitu korda alnast Kiwisilla poole wälja waadanud.

"Oma hallipeaga mehe isalikust hoolitsemisest", rääkis ta edasi, "olen ma sama wäsinud, nagu mõne dratundelise nooremehe austamistest, kes oma edewuses sugugi ei aima, kui naeruwääriliseks ta enese sellega teeb. Aga lord näha, kuidas üks armastaja üliõpilane jampsiha hakkab ja oma ebatundmustele waba woli annab, see waimustaks ja erutaks mind ajutiselt. Ma tean, ma pean talle pisut lähinema, aga ainult nii palju, et talle mitte kardetawaks saada. Amalie, ära raputa ühtegi nii targutawalt peaga! Ära waata mulle nii äratamamatalt kõibliselt näkku! Naeruwäärt! Ma aiman, mis sa kardad. Minu kained arwamised armastusehullustusest wõiwad sind minu truuduses minu abikaasa vastu täieste rahustada".

"Ma tean", wastas sõbranna, "et sa kahtlemata nii ausameelne oled. On see aga õiglane, ihe ausa nooremehe tundmustega niisugust mängu mängida?"

"Mis tead sina tema aususest ehk tema tundmustest? Mida wähem sa tema pärast muretsed, seda parem on see temale, ja ka mulle. On ta nare, mida ma wäga wõimalikuks pean, lasse teda siis pisut elukooli saada. Meie saame aga nii mõnegi päewa selle üle lõbusalt naerda, et ühele ninatargale üliõpilasele wäikiselt ninanipju tegime."

Amalie tahtis wastata, kui ühe peale koputati ja Schweitzer ihe nimelaardi ära andis küsimusega, kas noorherra daamide juurde sisse wõiks tulla. Juliane luges: "Elmar R. . . ." ja küsis Schweitzerilt, kas see mitte keegi pika kaswuga üliõpilane ei ole. Schweitzer noogutas peaga.

"Delge talle, et meie teda suure igatsusega ootame," käsutas Juliane otjustawalt, pani nimelaardi Amalie ette lauale ja sõistas ruttu: "Meie osadewahetus jääb nii, nagu ma sulle ütlesin".

Sõbranna tahtis talle weel vastu waielda, aga juba astus Elmar sisse, ja tema mõjuw waade üllatas mõlemaid sedawõrd, nii et nad tahtmatalt punastasiwad. Siiski noor, elawa loomuga proua läks talle kõhe wastu ja lausus:

"Wõlgasi peab tajuma, ja meie oleme teile selle eest suurt tänu wõlgu, et teie meid sellest piinlikust ja naeruwäärilistest seisutest nii riitlikult wabastasite. Efteks lubage, et ma teile kahte teile weel tundmata naisterahwast tuttawaks tean. See siin on proua Linde, rikka, wäga auwäärilise suurekaupmehe noor abikaasa. Mind wõite Julianeks nimetada, ehk preili Julianeks, nagu ise soowite. Teie wõite ka minu liignime teada saada, aga ma arwan, et see nii tahtis ei ole, et teil seda tarwitaks meeles pidada".

Amalie punastas ja kogeldas häbelikult, sest ta oli tahtmatalt sunnitud niisugust osa mängima, mis talle sugugi ei meeldinud. Ka Elmar ei astunud wäheha argtusega tупpa. Aga mustawerelise loomulil elawus mõjus tema peale nii julgustawalt, et ta kõhe suure waimustusega rääkima hakkas.

"Ah, preili Juliane, ehk Juliane, nagu ise soowite" — ütles ta naerdes ja pisut oma julguse üle imestades — "mis ajast saadik on siis nimetamine ja tundmine ihesuguse wäärilusega? Just seda, mis meie tunneme ja, mis meile kõigetallim wõib olla, ei suuda meie sagedaste nimetada. Ja kui palju teame meie niisugust nimetada, mis sugugi meile teadmisewääriline ei ole! Siiski ei wõi ma sellega leppida, et nimi ainult kõla on, millel mingisugust tähtsust ei ole. Kõikidele nägematastele olewustele, mis meie waim meile ilmutanud, ehk mis inimeste waimutöö tuhandete aastate jooksul saawutanud, on nimi nende nägemata ja saladuslike alahoidja, ilma selleta jääkiwad nad unustusesse ja kaotid nagu suits ja udu. Kas oleks muidu mõtet, et meie mõnda nime nii piihaks ja kalliks peame?"

Juliane waatas talle imestades otja. Niisugust algust ei olnud ta ootanud.

"Oho, teie olete suur filosoof!" ütles ta nokkivald.

"Ei, ilus Juliane! meie emakese maa ilus ja wärwirikas waip ei pea ka mulle tõukude tallermaats olema. Ma õpin õigusteadust, aga ma tahan lähemal ajal loodus-teaduse peale üle minna ehk jälle põllumeheks õppida. Meie

emakene maa peidab eneses ülikannid mõistatust ja saladust ja kõike, mis meie temalt omandame, ja mille järele meie hing igatseb, peame meie päikese soojusega enesele elawaks ja omaseks tegema."

Amalie, kes sunnitud oli perenaise osa mängima, palus Elmari istet wõtta ja tänas teda lihtsal wiisil neile ülesnädatud mehise kaitse eest.

"See oli küll süüta labane üliõpilaste nali, aga niisugusel juhtumisel pidasin ma seda nende poolt äärmiselt kõlblu-sewastaseks teoks", tähendas Elmar.

"Oleksin ma noormees", ütles Juliane, "siis tahaksin ma heameelega üliõpilane olla. Müüd olen ma ise ka lord oma elus wäikest üliõpilaste nalja näha saanud, millest meie ringkonnas igajuguseid hirmulugusi suure liialdusega jutustatakse. Niisugused süütid lõbud ja naljad wõiwad alalise õppimise juures wististõdige meelepäralt waldust pakkuda?"

"Ja, alguses", wastas Elmar, "teil on õigus, et ta hinge kosutab ja raugenud waim oma ükskõikusest pisut wabaneb, aga mitte kõikide juures. Ka teadus, mis meie õpime, wõib, kui meie teda kätikõlliselt käsitame, lapselikult absurdiks muutuda, niisama nagu üliõpilaste labased waltatused. Kui ma peale gymnasiumi lõpetamist ülikooli astusin, maastasin ma selle peale samasuguse pilguga, nagu teie, preili Juliane, tein kõik kaasa, mis ette tuli, aga ma ei leidnud mitte seda, mis ma otsisin, ma hoidin ennast pärast kõigest liialdusest eemale. Loodus on parem kui inimesed ja waimurikkam kui ükski kollegium, ta awalab meile niisugusid saladusi, millest weel ükski ülikoolisaal tänini kuulnud ei ole."

Elmar ülistas siis seda õnnelikku juhtumist, mis talle wõimalust pakkus daamidega tuttawaks saada, ja päris siis wiisjata tagasihoidlikkusega nendelt nende wahekorra ja reisi- fhi otstarbet.

Juliane muigas korra ja ütles siis:

"Et teie nii huwitaw olete sellega, mis teie meie jutustasite, siis peame meie endid pisut huwitawamaks tegema sellega, mis meie teile awaldamata jätame. Waatlege meid sellepärast, nii kaua kui meie siin oleme, nagu tuult, millest keegi ei tea, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb. Mis minu sõbrannaspe puutub, siis on tema tubli, aga pisut elatanud abikaas wiimaks ometegi aru saanud, et ta teda sunduslikest, igawast perenaise kohusest, mille all tema õitsem noorus juba üle aasta kannatanud, mõneks ajaks wabaks pidi lubama. Mina kui tema parem sõbranna reisin temaga ihes. Meelitawate palwetega ja palawade musudega sai ta oma abikaasa nii kaugele, et tema toanetiis koju jääda wõis, sest ta teab, et niisugused inimesed salakuulamises ja järele luuramises imeagarad on. Ta tahtis lord täieste waba olla, milleks ma talle ka mingit takistust ei tee. Ja, mis minuspe puutub, siis olen ma meelik tüdruk, teda maailma pärani filmil filmitseb ja teda enamail koradadel targemaks peab kui ta tõeste on — lähidalt, ma olen Juliane, kes siin praegu wabalt teie ees istub, mitte rohkem, ja ma usun, et teile sellest küllalt on".

"Jah, Juliane, praegu on mulle sellest küllalt!" ütles Elmar sügawa ja kirglike tundmusega.

Juliane waatas naeratades oma sõbranna poole, kes aga pisut kannatawa näoilmeaga maha waatas. Müüd päris ta Elmarilt Tartu tähepanemisewääriliste asjade ja ümbruse kohta seletust ja Elmar lubas talle Domi mäel ülikooli raamatukogu, tähetorni ja anatomia-õfakonda näidata. Sellest ei tahtnud aga Juliane midagi teada.

"Mis huwitust pakuwad meile sajad tuhanded raamatud, mida meie lugeda ei wõi, ja hull astronoomilisi instrumente, mida meie tarwitada ei mõista?" ütles ta. "Niisuguste asjade ees tunned sa enese weel rumalama olewat kui ta tõeste oled. Nägemisewääriline on mulle ainult niisugune ilu, mis meites suurelt ja armsalt weel kauaks ajaks kallid mälestusi elule kutsub".

"Ehk aimdusi, tõotusi ja lootusi!" ütles Elmar, sütitawat pilku tema sügawatesse mustadesse filmadesse saates. "Seda kõike elule aratades ja sellega kõigest labasusest loobudes, on inimesele alles tõise õnne ja ilu meelitsemises wõimalus antud. Sellega ilmub meie maailmas midagi, mis meites mitte iksi iha ja kirdeid ei arata, waid neid ka waigistada ja rahustada suudab".

Metsrahwaste jõda. Afrika metslased raiwad oma sõjawangidel pead maha.

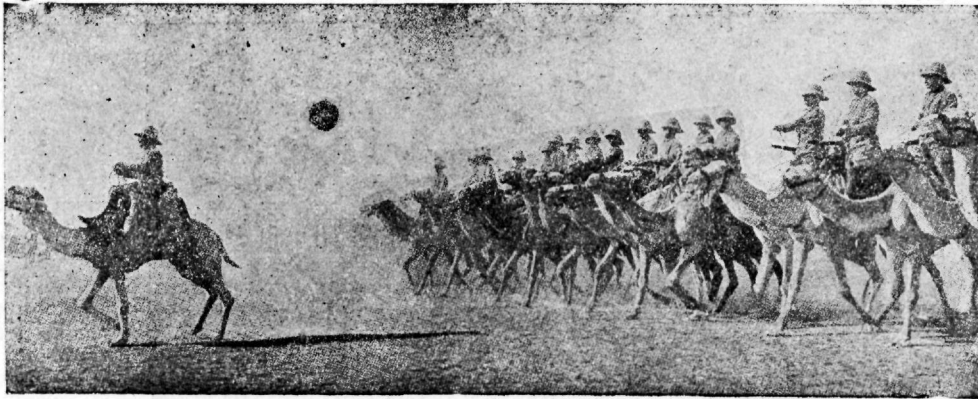
„Noh“, sõnwas Juliane wahese, „on siis wana Taaralinn ilukunstide jumalannast hoopis maha jäetud? On siis teie ülikooli teadlus nii nukrameelne? On ta siis kunsti ja looduse iluduste wastu nii sallimata?“

„Ah“, wastas Elmar, „mis iludustesse puutub, siis jätawad need teid igatahes külmaks. Meie ülikooli teaduslik tarkus elatab ju ennast poolite loodusest ja armastab teda kõigesuurema huwitusega lõikelaual, mikroskopi all, puhastusellaasis, üleilbse seal, kus ta temaga oma tahtmise järele talitada võib. Mis aga meie ümbruse kõstisese iludustesse puutub, siis on need, õnneks, selleks liiga suured, et meie ülikooli teadus neid tarwitada võiks. Olets see tema võimaluses, siis piilaks küll iga dozent neid ära häwitada, nagu piinatawat kodujänest, et oma labase, mingit huwitust äratava leidusega teiste ees uhkustada. Meie ümbruses, kümne — kaheteiskümne wersta kauguses, on tõeste ilusaid kohti. Minult surunud hinged ei võiks nendest löbu tunda. Pealegi nüisugusel soojal kewadisel ajal, kus terve loodus omas täiuses juba ärkanud on. Ka ilm on oma isemeelset tuju muutnud ja naeratab meile kõige meeldiwamalt wastu. Ma oleks õnnelik, kui teie mind omale teejuhiks wõtaksite. Ma sõidaksin siis homme hommiku wara kahetöösewoorimehega teid ära tooma. Mis teie ütlete selle kohta?“ pööras ta nüüd Amalie poole, kes tahtmatalt ühe rahutu liigutuse tegi.

„Ma usun,“ wastas Amalie, „meie teeksimine mõistlikumalt, kui — Aga ma ei taha mitte oma isikliku arwamist awaldada; kõit oleneb Julianest.“

„Taewas appi!“ hüüdis Juliane. „Peame meie siis endid terve päewa aigutawast igawusest surmata lastma? Mis jaoks on meile siis õitsewat kewadet ja erakorralist wabadust kingitud? Ei“, pööras ta Elmari poole, „meie wõtame igal juhtumisel teie pakkumise tänuga wastu. Siiski, meie peame ka rahwa awaliku arwamise alla endid alandama. Minu sõbranna on abielus naine ja on selle nimega vähemalt kaudselt isoleeritud; meie mõlemad oleme aga nüisugustes aastates, mis kahtlustawale maailmale mõndagi mõelda annaks. Sellepärast olete teie tänasest päewast peale minu tädipoeg, ja ma nimetan teid Elmariks. Sellega oleksime siis ka meie mõlemad keelepõhise wastu kaitstud. Woorimeest ei ole teil tarwis tuua. Prona Vinde abitaas on siinselt postijaama pidajalt meie jaoks tööla ja hobused tellinud ja wõtme neid Tartus wiibimise korral igal ajal tarwitada. Sama wanter ja hobused, mis teie walfalis nägite ja mis Saksa korporantidele nõkkimiseks põhjust andis. Ma ütlen telefoniga postijaama, et nad hobused homme hommiku kella ihelaks siia saadawad. Nii siis — asi on korras, wäljasõiduks pole enam mingisugust takistust.“

(Järgneb.)

■ Inglise afumaa väed Aafrikas.

Wande all ja andeksandmine.

['F. Paolteri.]

"Leate uudist? Dshannatsio on tagasi tulnud."
"Dshannatsio! Tule Sumal ise appi! Aga kes seda teile ütles?"

"Ei keegi. Ma nägin teda iseoma filmadega."

"Ta mõisteli ju eluajaks sunnitööle?"

"Mine teda tea! Võib olla, anti talle nüüd armu."

"Armu! On siis mõtet niisugusele mõrtsukale armu anda?"

Wäike keeleandjate jalk oli aptegi ukse all kolku juh-
tunud, väärtisid väga taha oma kadestate keeltega ja wah-
tisiid igalepoole ringi, et keegi võõrastest nende juttu ei
kuulaks:

"Leate, kes süüdlane on?" küsis, kavalalt filma pilgu-
tades, Morino, umbes neljakümne aastane mees, teda
väikses linnas väga rahutuks inimeseks peeti, "walitjus
üks! Ta annab mõnele inimesele liiga palju wõimu.
Do, kui see wõim minu käes oleks! Küll mina juba näi-
taksin! Inimene, kellel niisugune kuritöö hinge peal, kes
naine tapnud, naise, kes teda jumaldanud, kelle tädi häbi
ja teotuse pärast südamerabandusesse surnud, julgeks ennast
weel uulitsal näidata aukatetele inimestele. . . Dh, kurat
wõtaks! See on juba liig!" ja, seda üteldes, sikutas Mo-
rino harjunud wiisi järele oma habet ja waatas pealtkuu-
lajate peale ringi, et näha, misugust mõju tema sõne
awaldanud.

Kuid arst ei lausunud mitte sõnagi, õdjutas ainult
oma keha kontsade peal edasi-tagasi, apteker pöpsutas omal
figari põlema ja lihuniit sügas tultatagust. Wiimats was-
tasid nad ometi looris:

"Dh, kurat wõtaks! See on liig!"

Selgamaal filmapilgul tujatasid nad kõi, otsekui oleks
elektrivool neid puutunud, ja, uulitsa poole lähtu selga
pöörates, hakkasid nad aptegisse waatama, ilma et sõna
lausuda oleksid julgenud, sest Dshannatsio ise ilmus kaewu
tagant ja sammus, jalgu raskelt järele wadades, nende
poole.

See oli meesterahwas, kuid esines eemalt rohkem
rõpaste rüüalate kimbuna. Ammu juba ajamata habe,
otsekui hirtest näritud nagu, määratu suured karwased laed,
toletu-juur tepp jämedast tamme oksast; oma keha wedas
ta suure waewaga selle kepi ja ühe jala abil edasi, sest et
teine halvatu oli ja kehaliigutustega sammu ei juutnud
pidada.

Mitte koge peale sunnitöölt wabastamist ei ilmunud
Dshannatsio kodumaale. Tal jattus aega, et omale jeni
pikki juukseid, habet, wurrusi ja patjusi kulmularwu kas-
watada, mis tema näo meelitsus ja waljuts tegi. See

kõit jõudis selle ajaga kas-
wada, mil ta sadandete
uste peale koputas, tööh
paludes, ja igalt poolt ai-
nult eitawa wastuse sai.
Leatud asi ju, et need, kelle
ees wangihoone ukseid awa-
nerwad, jeltstonna ukseid
alati oma ees kinnistena
leiwad.

Ja kui Dshannatsio
nõnda nüüd ära wäsinud
oli, et tal ainult nalga
surra weel üle jäi ja
mingisuguseid lootusi tal
enam paremuse poole pol-
nud, siis tõusis temas soov
neid kõi näha, kus ta
sündinud. Ta tuli siia jel
pühapäewa hommikul jala
läbi metsade, kes temaga
just niijama ümber käisid,
nagu iga teise hulguwega,
põõlaste ofkad krimustasid
teda, loigud tegid ta jopajets ja kassid jalad märjaks, kui ta
nendest läbi sammus, puude ja põõlaste ofkad aga karistassid
lõpukult needki riidehilbud katti, mis tal weel jelsas olid.
Niisuguse wiletsana ja rüüalana tuli ta pühapäewal kiriku-
platsile, mis talupogadest, woorimeestest ja kodanikkudest
kubises, kes kõi harilikult pühapäewase jumalateenistuse
algust wotasid, ja awaldas oma ilmunisega äiteje esimeste
wihmapisikade jarnast mõju.

Waewalt olid tats-kolm inimest teda ära tundnud ja
"Dshannatsio!" jostanud, kui kirikuplats filmapiikfielt
tühjenema hakkas. Mõni ei tundnud teda ära ja teised
jälle (niisuguseid oli väga palju) ei tahtnud teda tunda.
Seahamas hakati kella helistama, ja oja rahvast tungis
kiriku uste poole, ülejäänud aga — lagunesid jalkadesse ja
läksid mitmesse külge laiali, ja Dshannatsio jäi üks. Ta
kõmberdas kaewurakete juurde ja wajus agades kiwide
peale, kuna pea tal sügawaste rinnale langes.

Nüüd kahetses ta, et metsa maha jätnud oli, kust
wähemalt warjulise nurga ja wärseid, lõhnawaid marju
oli leida wõinud. Muudugi, jeda kõi oletas ta päewaajal,
aga siis — õõsel? Tõsi, ta tundis metsas kõi teeradasi
ja joonetõhti, orgusi ja waieistikka, kiwaantusi ja koopaid,
puhtaid kui kambriid, ja mõies nüüd suure kurwastusega
nende peale. Mets! Oli aeg, kus mets temal koduks ol-
nud; seal jäänis ta püüniseid lindudele, õngitjes talu metsa-
järedest, magas tähte all ja ronis kõrgete puude otja
limumesjade järele. Mispärast ei peaks ta nüüd sinna
tagasi pöörama? Ta wõiks uueste, nagu jel õndjal ajal,
puid raiuda, lindu lasta, kala püüda, rebase ja saarmuse
urtaid otsida, et nende nahtu müüa. Kuid selleks on waja
inimestega läbi käimisesse astuda, peab külas nurgake olema,
kus halbade ilmade ja külma ajal warjul wõiks olla, ja,
lõpuks, peaks üks inimene olema, kelle läbi ta oma kaupa
wõiks ajada. Ka shandarm ise oli temale õelnud:

"Õtsige omale mõnda tööd. . . teate, ma ei armasta
hulguiseid."

"Hulguis?" Dh, kui tal ometi nii palju jõudu oleks,
et ilma mõdda hultuda, nagu kahelümne aasta eest, rüü-
nata, ilma et teaks tuhu ja mispärast, täielikult juhtumise
hooleks anduda, kepi ja kiwidega koori eemale tõrjuda,
oma töödõudu pakkuda, kui wili walmineb, tammisi paran-
bada, kui tormid neid hilijel sügijel läbi murdnud! Kuid
nüüd! Nüüd on ta wana, haige, üksik, ja kõi hoiawad
temast eemale, nagu pidalitõbiseft.

Uueste tõusis tume wiha Dshannatsios. Ta algas
tähjas kõhus, lainetas kuni wiltuste filmadeni, patjude,
rippuwate kulmude alla.

Mispärast? Mispärast? Kas ei ole ta oma süüd
weel lunastanud? Kas oli ta wähe kannatanud kahe-
kümne aastasel waitimisel sunnitööle? Kas ei olnud piin

terwe päewa läbi ülestõstetud loikat näha, kui puruväsi-
nub luub-liitmed ijaarvanis tungivalt puhkust nõudsid. Ja
mispärast oli teistel kõige elus, temal aga mitte midagi?

Uueste hakkasid kellad helisema, ja Dshannatšiol näis,
nagu oleks majad avanenud, ja ta näeb, mis seal tehtakse;
ta nägi perenaissi tule ääres talitavat, terweid õitsevaid
lapsi kassipõegadega mängimas, nägi lõunapõõgiks taetud
laudu auravate Jupiterdrekutega nende peal.

Ta tõusis ülesse, vihajelt keppi oma käes pigistades,
ja . . . läks edasi. Ta hakkas üle platsi minema, oma
jagust, kui metsaloomal, pead longu rinnale lastes, seft, et
tundis, et atna eesriiete tagant, majade ja kaupluste pool-
avatud uste vahelt ja pöördaste varjust sadanded filmad
tema järele valvavad, et teda kõik ära on tundnud, seft
et ta teist jalga järele veab; see oli sunnitöö esimeste
kümne aasta mälestusets, mil jala külge raste ahel oli
neetud. Ja temal näis, et tume, segane hääl, nagu mere
kauge mühin, teda teel saatis.

"Dshannatšio! . . . Dshannatšio tagasi tulnud! Mõrt-
juks! . . . Mõrtjuks!"

See oli siis, kui Morino, arst, apteker ja lihunik nagu
rumalad lambad piife müristamise ja wälgu sähwatuste
ajal lauda ukse ees üksteist mütsides, aptegise tungisid. Kuid
— oh, koleduft! Ennetuulmata jultumus ja hädematus!
Dshannatšio tuli nende järele!

Wantudes astus mõrtjuks aptegise, toetas uksepiida
najale ja teritas, wäljeseft päitejalguseft alles weel pimes-
tatuna, nüüd filmi, et siin poolwidewikus midagi
näha. Megamisi harjusid filmad amarituga, ja Dshannatšio
nägi pakju, ülskõitset wana aptekrit, kes, nagu alati, figa-
ripati ees istus. Oma keppi kõwemine pigistades naeratas
Dshannatšio ja küsis, wanamehe juurde astudes, walju
häälega:

"Teie tunnete mind ära? Ma olen — Dshannatšio. . .
ma istusin oma aja ära. . . tajuftin oma wõla. . . Mul
on õigus süüta. . . Kas ei ostate te minu käest kummelit,
ülelõika rohutu, tedremadaraid, sõnajala juuri?"

"Ei, minge ära, mul pole midagi waja."
Aptekri hääl oli karm, tagasiõrjum, siiski katjus Dshan-
natšio, sellest julgustatud, et teda otsetohe wälja ei aetud,
weel paar sõna öelda:

"Aga mispärast mitte? . . . Omal ajal. . ."
"Need olid teised ajad, teised! Need rohud nüüd ei
lähe. . . Kas olid sel ajal. . . ühe sõnaga, kui ja ära läl-
fid, kas olid siis tõllad ilma hobusteta? olid? Ei? Aga
nüüd, näe, on. . . teie olete neid näinud. . . Mõrtjuksite
mind?"

Edasi oli asjata rääkida. Dshannatšio lasi pea longu,
wajus weel rohkem küüru, tõmbas kaela õlanukkide wahela,
heitis salta nihtunud inimeste peale pilgu, mis nad wäri-
sema pani, ja astus ukseft wälja.

Ta hakkas aru saama, et tema jaoks lootust ega pää-
semist ei ole. Kuue kuuga olid tal peaaegu kõik need kopta-
lad ära kulunud, mis kahelümne aasta jooksul sunnitöö
oli kogunud, aga tööd ei läinud tal õnnets kuskilt leida.
Sugulasi tal ei õlnud, ja kuigi naise poolt mõned olid, siis
olid need halastamata kurjad tema peale ja süüdistasid
teda naise surmas, kuigi wäga hästi teadsid, kudas ta sur-
nud oli.

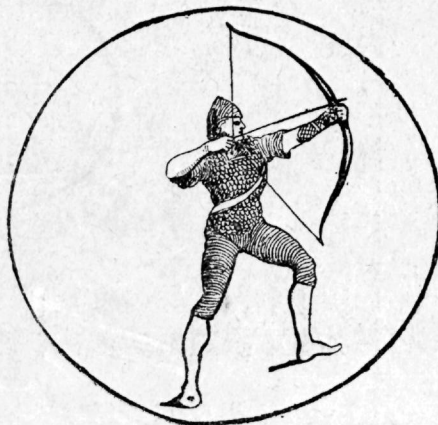
Ta seijatas uueste, kuid nüüd oli ta nagu täis karmi
otjustawust, ja lihaksed tõmblesid kättemaksuise himus.
Oh, wõtaks kurat, just nende tuuste jääb ta siia! Kõrw
õlale, kepp kätte, ja õdmaja leiab ta siit sõnnituhuniku
kõrwalt tingimata. Kudagi moodi itla läbi saab.

"Nüüd aga," hüüdis Dshannatšio endamisi, otjustawalt
üle päitejapaistelise platsi minnes ja saltus pead kõrgele
tõstes, "nüüd ma nälgia ei jure."

Ta wõttis waimase kuuewoodri sisse õmmeldud raha
wälja ja lükkas kõrtsu ukse jalaga lahti; kostis wana
raudse uksetella otsetui küsij wõlin.

Õlle ette sidudes jooksis wana Grillino kõõgist, tuliseft
pliitast alles weel õhetawa näoga.

Dshannatšiot nähes wõttis ta kättega peast kinni ja ütles:

Sõda endisel ajal. Umbulastja.

"Minult see weel puudus!"

"Mis olen ma teile teinud? Kas mõnda kurja?"

"Palju suuremat, kui mõtlete. Tehtke mulle head,
Dshannatšio: minge, Jumala pärast, siit minema."

"Aga ma olen nälgas ju."

"Minul aga ei ole midagi teile anda!"

"Ma maksan ju teile ära."

"Sjegi kui mind kullaga üle külwaksite! Wannutan
teid, tehtke mulle head, minge minema, muidu kaotan kõik
ostjad — ja täna on ju pühapäew — ja ma ei saa ilmaški
enam ristiinimestele midagi müüa."

Dshannatšio ei wõstunud sõnagi. Kuid tal weel see jõud
oleks õlnud, mis kahelümne aasta eest, ta olets teadnud,
mis teha, aga nüüd. . .

Ta pööras ringi, sammus ukse poole ja astus wälja.

Lulitja warjulisel ajal küljel lents ta edasi, nagu läbi
pehketud koer, aga teda ootas uus nuhtlus: poisikesed.
Nende salt seisis aiawilja kaupleja eesli juures — tegid
nad seda oma tahtmise järele, wõi olid wanemad neid juha-
tanud — kuid Dshannatšiot nähes jätsid nad eesli ja tun-
gisiid tema poole. Üks — kõige julgem — jooksis kuni nelja
sammuni tema ligi ja ütles ettewaatlikult: "mõrtjuks!" —
siis wäljemine: "Mõrtjuks! . . ."

Dshannatšio wiha lbi keema; keppi tõstes pööras ta
nende poole, aga poisid olid juba kaugel ja karjusid sealt
kõõris: "Mõrtjuks! mõrtjuks!"

Wanamees nägi, et tema jaoks kõik siin kaotatud on,
ja sammus ainult weel umbkaudu edasi, ei midagi enese
ees seletades. Seal nägi ta wiimaks lahkest uft, astus sisse
ja kattis, kiviafime peale wajudef, näw kättega.

See oli klooster. Wihajelt helisesid kellad pealeõuna-
sele jumalateenistusele, otsetui olets ka nemad nälgas.
Jumalateenistust pidama pidi isa Tšhekkino, kõige wanem
munkadest. Ta tuli parajaste käärtambrift, kui Dshannatšio
kiviafime peale wajus ja nagu ära suri.

Isa Tšhekkino astus tema juurde, raputas õlast, hüü-
dis, waatas näosse ja taganes, imestades:

"Dshannatšio!"

"Ka teie? Teie tahate ütelda, et mina siit ära lähel-
sin?" ümises endine sunnitööline.

"Kivit on lahti kõigile, ja kesti ei käsi siit ära minna;
aga kas tõeste oled see sina — Dshannatšio?"

"Mis? Teie. . . teie. . . ei aja mind siit ära? Kas
tõeste? Teie tundsite mind ifegi selle halli habemega ära?"

Jah, see olen — mina, Dshannatšio, ja tulin ma sunni-
töölt. Sellepärast ei taha kesti mind tunda, sellepärast
tahtsin ma siit warju otstida, sellepärast pean ma nälgia
surema, nagu marutõbine koer! Teie waatate minu otja!
Ma olen räbalates, karwane, jopane, nagu peletis. Ma
tean seda.

Satja meremees ujuwat miini seadmas.

„Mäletate seda aega, kui me mõlemad alles veel poistefes olime? Siis oli teine asi. Mäletate, kui me sealt alt metsast varese mune käisime toomas ja möldrit takjastega pilbusime? Mäletate, kuidas me teatrit mängisime? Aga ka teie olete hästi wanemaks jäänud, fiiski hea terwise juures. See on ju arusaadav! Hea elu, rahulit südameetunnistus. Hoopis teine mis minul! Üstuge mind, isa Tšhekkino, wannun teil oma waele naise hingedunnistuse juures, kes meeleheitmisest suri, ilma et mul wõimalust oleks olnud isegi enne surma tema ümbert kinni wõtta — ma olen nii palju läbi kannatanud, et oma põrgu juba siin maa peal kätte olen saanud! Hullema põrgu, kui keegi enesele ette kujutada wõib. Mina, kes ma lahtise taewa all elama ja magama olin õppinud nagu lind, wirelesin junnitööil ilma õhuta; kuna ma enamalt warasest hommikust hilise õhtuni wabaduses wiibisin, liikumises, pidin ma seal tundidewiisi liikumata seisma, ei tohtinud rääkida, aga ometi laulsin ja firistatsin ma enne päewadekaupa kui pääjute.

„Ja nõnda wältas see katkälümmend aastat! Mõistate: katkälümmend aastat! Aga mälestused minu waelest naifest, kõigist teistest, kes mulle kurja soowinud ja minu piinade üle rõõmustasid! Jah, nad naersid, naersid! Mäherdune piin, mäherdune piin! Ma tahan ainult teada, kuidas ma siis weel ära ei surnud? Ja mispärast kõit? Sellepärast, et ma oma waeft naist kaitsefin. Kõit tunnistasid walet, wandusid walet, kõit! Ja nad teawad seda ja mäletawad, ja kardawad nüüd, kus tagasi tulid, et ma seda meelde tuletaksin. Waat, mispärast nad mind siit ära ajawad, waat, mispärast nad ei soowi, et ma siia jääksin. Kuid ma jään siia, kõigi kuste, ja teen neile weel mõne meeletu tüki.

„Dšhannatšio!“

„Teil on digus. . . andke andeks! Mul. . . mul jääb

ainult weel surra, — aga mul ei ole selleks julgust, sest et. . . sest et kõige kurja peale waatamata, mis see põlatu mulle teinud, — wannun oma talli enne aegselt jurnud naise hinge juures, — ma ei tahtnud teida tappa. Nüüd ma kardan seda kurjust, kardan seda walatud wõrd, seda aruannet, mis minul seal ilmas nõutakse. . . kardan, kardan, kardan. . .“

Dšhannatšio langes põlwi, wõttis preestri kuseft kinni ja nuttis, wakis, nuufsumisest lämbudes, seni kuni munga wärisew käsi tema sagus pea peale tõusis, seda kergelt silis, teda waigistas ja taltsutas, nagu metsloom. Siis tõusis seejama käsi Dšhannatšio imestawate filmade ette ja õnnistas teda.

„Jä Tšhekkino, isa Tšhekkino!“ häkkis wanamees ärewa, lähijewa häällega.

„Mis te teete?“

„Tõuse, mu waene poeg, tõuse! Ma olen sulle ju patud andeks andnud. Noh, tule mu kaasa tule!“

„Aga kuhu ja mind wiid?“

„Tule ometi, ütlen ma sulle!“

„Püha Jumal — käärlambriisse?“

„Säh, sulle altariiteeri riided, pane need selga, ja ära enam ennaft eruta! Ja ära wiioita! Ma tulen warsti. . . Sean ainult weel pisut torba. . .“

Jnimesed, teida kiril täis kogunud, sõjastasid, sahistasid saapataldadega, tammusid ühe jala wealt teise peale, kõhijid ja ei suutnud enesele põhjust ära seletada, mispärast küll jumalateenistuse algus täna nii kauaks wiibib, nagu seda enamalt weel iialgi pole ette tulnud. Kuid, waat, seal astus altariise isa Tšhekkino ja tema järel kõndis altariiteener palweraamatuga.

Talupojad ajasid imestuse pärast filmad laiali lahti, walge luuega altariiteeris tundsid nad Dšhannatšio ära kes oma hageid jalgaft suure waewaga taga wedas.

Kõlasid palweteenistuse kurwad sõnad.

Tekkis hauawaitus, ja wähehawal langes ka rahwa hull põlwil, ennaft Jumala tahtmise ees alandades.

— or.

Meie Matsi tähtraamat

9. aastakäit

on ilmunud. Hind 25 kop. Suwitawa ajalohase lugemiseiga ja piltidega kaunistatud patub Meie Matsi tähtraamat juba 9 aastat oma laialisele lugejate ringkonnale lõbusat aiawiidet. Tähtraamatus leiab lugeja kõiklugused igapäewases elus tarwis minewad teated, koduma ka ihelkondade adresid, linnade juhid ja Cesti afunduste adresid kaugel Wene riigis.

Õstmiseiga rutate, lõpeb pea.

„Teaduse“ kirjastus, Tallinnas.

Otto Kärdi,
m. alamohv. Püridist. W.
Jaap. sõjas oln. Teg. sõjav.

P. Wilop,
Külast. Tegewas sõjaväes,
raudtee bataljonis.

Johannes Adams,
Tallinnast.
Wõitleb jakslaste vastu.

August Mäetam,
Rakvere kr.
Kaitsa-suurtükiväes.

Johannes Proft,
W. Prangli m.
Tegewas sõjaväes.

Johannes Untenwert,
W. Maarjast.
Wõitleb jakslaste vastu.

Eduard Kaaber,
W. Maarjast. Raskete
haawatud. Petrogradis.

Aleksander Indrets,
Püridist. 3. juunil
teadmata kadunud.

Siiri Sepping,
Kullema m.
juun. 28. aug. 1914.

Jaan Koobas.
Saksaste vastu võideldes
langenud.

Johan Kaun,
Aleksandri m. Signalist
tegewas sõjaväes.

K. Kaun,
Aleksandri m.
Tegewas sõjaväes.

Woldemar Hiir,
Westi mõisast, Tartu kr.
Ibugaardiväes.

Priidik Kaun,
Aleksandri m.
Tegewas sõjaväes.

K. Pärli,
Aleksandri m.
Tegew. sõjaväes. Sanitar.

Mihkel Leder,
Wilsandi kr.
Tegewas sõjaväes.

Karel Spaidel,
Püridist.
Tegewas sõjaväes.

Rudolf Putko,
Troitiski m. Omstikst.
Siberi lüüt.

Mart Kallas,
Tallinnast. 2. aug.
kõest raskete haawatud.

Jaan Lõru,
Saaremaal.
Tegewas sõjaväes.

Jaan Pais,
Kõõdo w. Suutituult saadit
teadmata kadunud.

Aleksander Wiilop,
Purdist, 2. aug.
käest haam.

Eduard Gurso,
Siberi tütt.
F. Tegewas sõjaväes.

August Gurso,
Siberi tütt. W. all
teadmata kadunud.

Karl Klemburg,
Froitsti w. Siberist. Siberi
tütt. Jalast haam. Kobus p.

Rudolf Wiismann,
Raasiku w.
Tegewas sõjaväes.

Johannes Karro,
Sõstamaalt.
Läti bataljonis.

Aleksander Piilmann,
Tallinnast.
Tegewas sõjaväes.

Anton Libstol,
Püssi w. 20. juulil
teadmata kadunud.

Ed. Kangur,
Tallinnast.
Sõjaväljal.

Seal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Bootele Mesikäpp.

I

Mobiliserimine. Lahkumine Tallinnast ja elu Uues Petrhofis õppusel olles.

Wana aasta wiimastel päewadel ilmusiwad Tallinna uulitsatele jällegi mobiliserimise kuulutused. Nägin, kuidas rahwas nende juurde kokku kogus ja neid uudishimulikult, tõsistel pilkudel, luges. — Ma astusin põssuwal südamel ligemale, seft arwasin, et selle bokali tühjendamine kord ka minu kätte tuleb. Ja nii ta oligi. Uue aasta eimestel päewadel oli meil käst kokku koguda.

Lõpetasin oma harilikku tööd ja tarwitasin need mõned päewad oma koduste, kui ka wälimiste asjade likwidamiseks. Peale paigale panemist anti meile weel paar päewa waba aega ja kolmekuninga päewale järgneva päewa õhtul astusime wäeilema õult õpekohtadesse määratud saltades Kopli platvormi poole, et sõjawäerongiga Tallinnast lahtuda.

Siin oli hea salgake lahkujate tuttawaid, sõpru ja omaseid kokku kogunud. Neil tuli kaua oodata. Sadas lumerätsakat, ja nii mõnigi kodujäaja wõttis wiist tubli nohu kaasa. Wiimaks teatati, et rong liikuma hakkab. Wiimased käepigistused, õnnesoowid ja suudlemised, ning liikus rong. Kodujäajate silmis hiilgastiwad pisarad. Wraajõitjate näod oliwad kurbõssid. Oma amarusse eemalpeletamiseks püüiti „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ laulda, kuid see kõlas luitununa ja waitis poole laulu ajal. Pea kadus Tallinn siigifeõõ amarussega ühtesulades laugusesse. Kes teab, kas sind weel kord näha saab

Ärew tundmus rinnas, tundmata tulewiku kohta. Seda wõis kõigi nägudelt lugeda. Peagi waheldas ennast aga ükskõiksus, mis õppuskohtale lähinedes kuni tüütuseni pures.

Õhtiffin mõned tuttawad ja sõbrad üles ja wiitlime nendega aega kulturlise wirelemise, wõi kaardimänguga.

Gatshinas oli jälle lahkumine, kuid kaugelt külmem, kui Tallinnas. Wiimaks, järgmise päewa õhtul olime Uues Petrhofis, kus mind 148. Raspia polgu kasarmudesse paigutati.

Siin pügati juuksed ja anti kroonu munder. Õppuskohtaks oli kasarmute waheline awar plats. Selle lehtkojal oli sõjawäelenduri, leitnant Balobuschko kalmuüingas, kes 1913. aastal siin allakukkudes surma oli saanud. Õppus ise läks hea eduga. Kuigi mõnele mehele keelemõistmine raskustegi, oliwad teised tõlgiks ja rudjuti ka keeleline raskus läbi.

Elu on siin kinnine. Taheti tulewasele sõjamehe elule ettewalmistada. Gratshandused jäeti õppusel tagumisele plaanile ja õpetati ainult seda, mida sõjas eestkätt waja on. Wiimati, webruarikuu lõpupäewadel, andsime wande ära ja meid määrati sõjawäljale marsimise rootu.

Ühel ilusal, selgel märtsikuu hommikul, kui ennem juba kõi ettewalmistused tehtud olid, teatati meile, et järgmisel päewal lahkumine tuleb. Weel kord tegime harjutusi Luitino ja Ollino lumistel wäljadel, nagu tuttawate kohtadega jumalaga jättes. Ma sain luba weel Petrogradi sõita, et „Nowoe Wremjas“ ja „Birshewõja Wedomostis“, kellede sõnumifaatja ma Tallinnast olin, lõpuarwet teha.

Rõõmsal meelel sammusime meie järgmisel päewal kasarmu treppidest alla. Liig kinnine ja monotonne elu tüütas juba ära. Wakkali ees anti meile igaihele pakikene haawaõidemetega kaasa ja wäeülemuse õnnesoowidel, peale selle, kui meid ühisele päewapildile oli wõetud, liikus rong hurra hiiütel.

II

Muljed teel. Esimenetule-
ristimine. Trofeid. Sõja-
piirkonna poole teel.

Gatshina, Luuga, Pihlwa lässi-
wad filmade eest mööda. Raudtee
äärne maastik, kui ennem nähtud,
ei pakkunud midagi uut. Silm ei
suutnud siin midagi huwitavat taba-
da ja sellepärast aeti juttu, magati,
või oldi tummalt mõtetes. Amarates
nõtetes tundmata tulewiku kohta.
Wiimati, kui Dwinskist läbi Wilna
poole liikusime, kus maatoht juba
pilkisemaks muutus, suutis ta meie
pilkusi võita. Raudteel waheldasi-
wad ennast sõitjate- ja sanitarrongid,
echelonid ja sõja tarbeainete omad.
Grodno kubermangust ja linnast läbi
sõites kuulsime juba suurtekipautusi
ja nägime ka mefjade wahel lii-
tuwaid moonawoorisi. Neid wedasid
härjad ja hobused. Lõpmata pikad,
ühesugused hallid ja igawad liikusi-
wad nad meie filmade eest mööda,
kui kinolindil. Igawiku taolised
näiswad nad olewat, millel nagu
lõppu ei olegi.

Wiimati anti käel meile rongi
pealt maha astuda. Meid ümbritses
paks männi mets. Wäikene jaam
„Czerwonõi-Bor“... Misjaguse
salto mortale meie läbi tegime. —
Peterhofi jäi meist sügaw talli maha.
Sügaw lumi paarikimne kraadilise
külmutaga. Siin maapind halja rohu,
lillede ja soojade ilmadega. Harilik
kewadese pori aja olime meie echelo-
nis ahju ääres istudes kolme päewa
jooksul üleelanud.

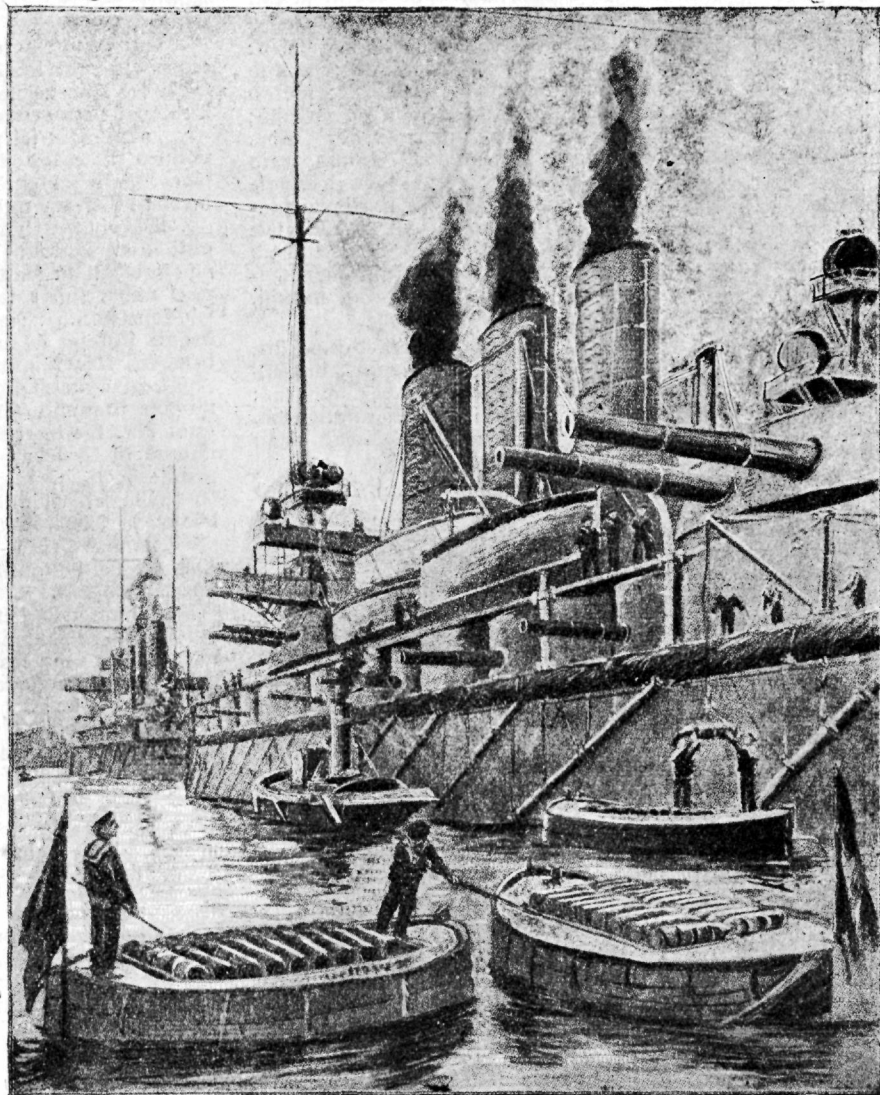
Siit astusime laia, tolmawat
kiwiteed mööda umbes 15 wersta
eemalolewa Womsha linna poole, kuhu
lõuna ajaks jõudsim. Siia, kust
tuleliin umbes 30 wersta eemal oli,
kostis suurtekkide kõmin selgeste.

Sinn oli wäikene, närune must
juudi linnake, näruste, wiletjate ma-
jadega. Minu waadet suutis ainult
puhtas Gotikilise koscioł (katoligu-
su kirik) võita, mis wist teataval
oli ehitatud. — Siin kuberneri lossi
eessel nägime ka esimesi trofeisid. Sõja-
faakt, jatslastell ärawõetud suurtekk. Meid oli siin ligi
sada ridastikku. Krupi wabriku töö. Igaihe peale oli filma-
torawatel tähtedel pro gloria — pro patria: (Kuulsuse
ja isamaa eest).

Linnas jalutades, neid rüüpsid, näruseid
majasi ja reostatud filtsi filmates, tuli tahtmata mõttesse,
et Tallinna puhtuskomisjonil siin pikemaks ajaks tööd leiduks.

Järgmisel päewal wiidi meid piisfisi jaama. Linna
kohal keerles umbes paar tosinat waenlase aeroplanisi,
keda meie suurtekk tuli ei tabanud. Peagi hakkaswad nad
pommisi alla pilduma, mis õige tugewa lõhkejõuga olid.
Üks nendest kukkus kuberneri lossi ja lõi selle põlema. Meie
seas tõusis, kui sarnaste sündmustega harjumata seas,
segadus, pealegi, et pommid tihedalt sadasid ja õige lähedal
lõhkesid. — Ühel meie seast sai käsi ära kistud. Surma said
filmapiik kolm. Haawatud — kergeste ja raskemine üheksa,
põrutada umbes niisama palju.

Lõpuks, kui meie suurtekkid neile liginema oma saade-
tustega hakkaswad, põgeneswad nad sinna, kust nad tulid.
Reegi eestlane, poisimees, Juuru kihelkonnast pärit, nime
ei mäeleta enam, sai ehmatuse mõjul südamerahanduse ja

Meie aja sõjalaew. Dreadnought.

furi teel. Lõuna ajal, kui kõigil piisid käes olid, hakkasime
tuleliini poole liikuma. Jälle ilmusid aeroplanid nähtawale,
meie lastime ennast wälja peale maha ja usaldasime wast
siis edasi astuda, kui nad kaugusesse kadusid. (Särgneb).

Haawatu roman.

S. Sead.

Tema woodi kohal oli lauake pealkirjaga „Nr. 80. Kap-
pal Denis Klark, 27 aastat wana“. Ta jalg oli raskete
haawatud ja selle tagajärjel pidi ta terwets eluajaks wiga-
sels jääma, kuid seda warjati weel tema eest, sest et ta kaha-
soojus ilka weel kõrge seis. Teiste haigete seast lastaretis
paistis ta filma oma pehmete, siidiste ja käharate pruunide
juuste poolest; need olid nii ilusad, et isegi tõsise passinaise
näole naeratuse meelitasid. Mis aga teistes haigetesse
puutub, siis nokkisid nad isegi wahel Klarki tema „kunsti-
ku

juustega", kuid see kõik sündis kiita nalja toonil ja kõik haiged olid üksteisega läbi ja läbi head sõbrad.

Sagedaste tulid palatisse teiste haigete sugulased: uhkes riides õed, kes Klarki vastu naeratasid; paljud emad, kes oma kodustest asjadest jutustasid; jõrkad isandad, kes oma armastusi politika kohta avaldasid; wabel ka wallatud poisikesed, keda huwitas teada saada, kui mitmel satslasel nende wend kõrwad ära lõikanud. Kuid Klarki woodi äärde ei astunud keegi; keski ei toonud temale wiinamarju ega kooki, lillest wõi pildilehtede pakki; ei saanud ta kodumäki kirjasi, isegi postkaartide mitte. Meestele omase ja õrnamäe soole täieste tundmata taktiga tegid seltsimehed näo, nagu ei märkakski nad, kui ükstei ja mahajäetud Klark oli, ei pärinud tema kodustest elust midagi, püüdsid aga selle asemel teada igatepidi lõbustada.

Kord waiksel õhtutunnil, kui kõik külalised juba ära olid läinud, ja halastaja õde kõike, mis magama heitmiseks tarwilik, ette walmistas, tähendas Klark ohlades naabrile:

"Kui õnnelikud teie olete! Minul aga oli ainult ema, ja seegi suri kaks aasta eest. Kui õnnelikud wõiwad ometi inimesed olla, kellel lahked sugulased on!"

"Ära kurwasta, seltsimees!" wastas Tom Long, kes tema kõrwal woodis puhkas. "Säh, kas sa ei taha head sigarit? Kannata, warsti hakkab mõni nägus neiu sinu ilusaid juuksefäharaid meeletult armastama."

Warsti peale selle ajendati Klark teise woodisse, kust ta läbi akna taewast ja omnibusi lael sõitwaid inimesi wõis näha, ja juba kaks päewa pärast nägi ta esimest korda oma "kiiret printsesi". See neiu oli tõeste karmas, sest et kõige tühjemalt kihutawa mootor-omnibusi lael sõitis.

Pärastpoole nõudis "kiire printses" Deniselt nii tungiwalt, misugust mõju ta tema peale esimesel filmapilgul awaldanud?

"Mingit taewasina mõju", wastas haawatu mõttes, "mingit nagu õhufarnast, salebat, päikesepaistelist, kuid igatahes taewasina mõttes: riided, kübar, filmad — kõik olid taewakarwa sinised".

Sellest filmapilgust peale hakkas Klark kõiki omnibusiiga mööda sõitjaid teraselt filmas pidama. Ta nägi rammusid ja kõhni naisterahwaid, ilusaid ja inetuid, elatanud ja noori, kuid taewasiline nähtus ei ilmunud. Kärtsitult ootas ta "kiiret printsesi", nagu ta teda nimetas, õõd kui päewad temast unistades. Wiimaks tuiskas see neiu jälle kiirel omnibusi lael mööda, ja jälle jelsamal päewa ajal. Klark jõudis õhufale, et neiu arwatavaste alati ühel ja jelsamal tunniajal sõidab, nimelt siis, kui ta woodis weel piistakile ei ole seatud. See erutas teda nõnda, et lehasoojus tal jälle märksa tõusis.

"Mis te ometi terwed päewad läbi teete?" küsis kord ta käest ihe haawatu uudishimulik täditütar.

"Mina? Mina ootan oma "kiiret printsesi?" kuulis ta wastuseks.

See erutas ärdameelset naisterahwast nii, et ta selle palati halastaja õe juurde läks ja haige nr. 80 terwise üle järele päris, kes tema arwates raskesti wiirastuste all kannatawat. Peale külaliste äraminekut astus halastaja õde Denis Klarki juurde ja ütles temale:

"Smelikka asju kuulsin ma teie üle!"

"Kiirest printsesist" wist?" naeratas see.

"Jah, mingisugust lollust," wastas halastaja õde.

Siis awas Klark temale oma südame, nägusasti neiuft jutustades, kes igapäew omnibusiiga mööda sõitwat.

Halastaja õde teadis omaft käest ära, mis armastus tähendab. Teatavaste teeb see taewalik tundmus südame pehmemaks ja ofawõtkikumaks teiste kannatuste wastu. Klarki palawat illestunniustust kaastundlikult kuulates, ütles halastaja õde temale:

"Noh, hea küll! Ärge emmalt nõnda äritage! Meie kasume teid hommilul waremine istuma aidata, et teie oma printsesi näha wõiksite."

Sellest ajast peale oli Klarkil õnn igal hommikul oma printsesi näha, kui see teenistujesse tõtates mööda sõitis, ja iihel ilusal hommikul naeratas neiu temale koguni wastu! Siis hakkas neiu igal hommikul naeratama ja temale oma

wäikse, walgesse kindasse tõmmatud käe lehwitamisega terwitust saama.

Kui printsesi kord, kaua ae a peale seda, tema jalgade ees padja peal istudes, Klarki käest järele päris, misugust mõju see esimene naeratus tema peale awaldanud, wastas Denis tale unistawalt:

"Mul näis sel minutil, nagu oleks kõik maapealsed kannatused ja walud korraga lõppenud, nagu oleks meeletu jõda lõpule jõudnud, päike tõusnud ja tuhanded lilled ümberringi õitsemä puhkenud."

Wäbehawal hakkas Klarki terwis paranema ja temale anti lüba palkoni peal tugitoolil istuda, soojadel õhtutel aga talutati ta sealt wiimafena ära, et tal õnneks lähaks weel näha, kuidas tema nägus neiu omnibusi lael teenistuseft koju tõttab. Neiu kaju paistis temale poolämarikus isearanis ilusana ja luulelikuna ja oli tema meeleft nõiduslikum, kui kõigelaunim päikese sära.

Ühel õnnetul õhtul ootas Klark asjata selle soomitud nähtuse ilmumist. Ei näinud ta sel õhtul ka oma halastajat õde, kes paariks tunniks hospitalist wälja läinud; ei näinud ta ka seda, kuidas see halastaja õde tema "kiire printsesiiga" elawalt kõneles; ei kuulnud, kuidas ta ütles:

"Ma ei wõinud teist talitada . . . Ma pidin teid leidma ja seda kõik teile jutustama."

"Ja teie ütlete — keski ei käi ialgi teida waatamas?" küüsis see neiu liigutud häälega.

"Mitte kordagi, mitte üht hingegi!"

"Änan teid selle eest, mis te mulle ütlesite."

Tuumalt sammusid nad mõlemad läbi hospitali. Palkon oli tühi, aga sealpool klaasufi siunas Denis Klark wihaselt hospitali korraldust, isearanis halastajaid õdest, kes wõimaliku leiwad haigete juureft lahtuda.

"Ma käskisin ta meelega täna palkonist kaugemale ajendada," sõjistas halastaja õde, "waja oli, et ta teid siin ei näeks."

"Wäga armas teie poolt," wastas printsesi ärewalt.

* * *

Wijut kohmetanult astus neiu palatisse; ta nägu õõgas ja käes oli tal suur kimp siniseid lillest. Pealtnäha rahulikult (naisterahwad on ju kõik head näitlejannad!) päris ta teenijalt kapral Denis Klarki — nimi, millest tal mõne tunni eest weel ainduufki polnud olnud; teda juhutati klaasulke juurde.

Naeratades pilgutafid haawatud tema selja taga üksteisele filma.

"Ma ütlesin alati, et niisuguste juustega . . ." algas Tom Long.

"Aga wõid olla, et ka ei," wastas keegi teine.

"Ma pidasin tarwilikuks teid waatama tulla," ütles printsesi Klarkile, "tunnen ma teid ju nii hästi. Käete, need lilled tõin ma teile."

"Teie walitsite need oma riiete wärwi kohaselt," tähendas Denis.

"Ofalt jah!" oli neiu nõus.

"Wäga armas oli see teie poolt mind waatama tulla," ütles Klark rõõmuga, "lõpmata armas! Ma olen teile nii wäga tänulik!"

Nad jõid seltsis teed, mis hospitali seaduse wastu oli, istufid palkoni peal, kuni tähed tumenewal taewawõlul jarama lõid. Printsesi läks ära, teisel päewal oma emaga tagasi tulla lubades.

Peab tähendamä, et halastaja õde wanema ülewaatajanna käest, kes mingisugust romaniist maksmaks ei tunnistanud, tubliste noomida sai; see sündis teda oma peigmehele kirjutama, et ta omal mingisugust andi halastaja õde kutsu jaoks ei tunne ja parem walmis on kas toatüdrukust wõi naisõiguslasteks hakkama; kuid mõistlik noormees ei kiitnud ei seda ega teist tema plaani heaks.

Järgmilfel wastuõtmise päewal tuli printsesi oma emaga, lahke wanapoolse naisterahwaga, ja need külaläigud hakkasid korduma.

Printsesi ema sai Tom Longiga wiibimata heaks sõbraks. Ja, Denis Klarki teretades, istus ta koge tema naabri woodi äärde ja ajas sellega pikka juttu laste kas-

watujeft, keda Longil ligemale terve tofin oli. Muidugi oli see Klarkile üsna meele järele — seft selle tõttu wõis ta oma printsesfiiga tafistamata juttu westa.

See süütalt alanud sõprus oleks wõinud päris tragikalikult lõppeda, kui wäiksel „kiirel printsesfil“ wähem kiipse mõistufe tagawara oleks olnud.

Äsi oli selles, et Klark enesele ootamata teada sai, et ta terweks eluajaks lontajaks peab jääma.

„Kuid see ei ole ju nii hirmus!“ trööstis teda arst, keda Klarki meeleheitmisest wiltu kiskuw nägu ehmatas. „Kõigest poolteist tolli jääbki üks jalg teisest lühemaks. Waadake, meil on ette tulnud . . .“

Siin hakkas arst laialiselt seletama, kuidas inimesed päris ilma käte ja jalgadeta läbi saawad.

„Teil aga,“ lõpetas ta, „ei takista see wäike uiga sugugi oma tööd edasi tegemast. Rõneldakse, teie saawat Amerikas nelisada sterlingnaela ühe pildi eest! Kui minule poolgi sellest summast antaks, oleksin ma walmis seda hospidali seest- ja väljaspoolt täis maalima!“

Kuid Klarki oli wõimata trööstida; tahe päewaga läks ta kahwatuks, näost lõhnaks ja otsekui kümme aastat wane-mats, nii et tema otja päris raske oli waadata.

„See on hirmus! Kõle!“ ütles ta oma halastajale õele. „Ta ei tohi ialgi enam mind näha. Mul ei ole jõudu ega tahtmist teda eluajaks lombata külge kõita!“

„See on kõik — lollus, tühi sonimine!“ wastas halastaja õde ägedalt.

Klarkile oli juba teada antud, millal ta hospitalist lahkuda wõib. Oli otsustatud, et ta sealt otsekohe printsesfi juurde läheb, kes emaga seltsis tema eest jeni hoolit-seda lubasid, kuni ta Amerikasse sõidab.

Ta ei maganud terwetel õödel enam ja pööras wiimaks abi palumisega sellejama osawõtliku halastaja õe poole.

„Wiige mind rutem siit ära, et ma Dshennit enam ei näeks! Ma üürisin omale juba ühe arsti juurest kaks tuba, ja nüüpe kui kosun, sõidan kohe Amerikasse, Dshennile ainult kirja jättes. Abieluse astuda ma nüüid ei wõi, see oleks minu poolt lihtsalt alatu,“ ütles ta halastajale õele.

„Mu Jumal, kui lollid ometi need meesterahwad on!“ mõtles see, kuid et haiget mitte rohkem erutada, ütles ta enese nõus olewat tema soowifi täitma.

„Ma palusin miss Dshennit oma naiseks ju enne kui oma saatusest teada sain,“ ütles Klark. „Ta saab mind wihtlana, et tema eest põgenen, wõib olla, neabki mind weel, aga temal saab kergem olema. Kuid kui ta teada saab, milles asi seisab, siis on ta ehk walmis kaastundmusest minu naiseks tulema, ja ma tean, mul ei jatkus jõudu temast lahti ütelda, kui ta siiski laulatada tahab lasta. Waat, mispärast ma ära sõita tahan, ilma et teda näeksin.“

„Mis te siis soowite, mis ma tegema peaksin?“ küsis halastaja õde.

„Üürige tõld, aidake mind sinna sisse ja sõidutage mereranda selle arsti juurde, kelle käest ma toa üürisin.“

Kaks tundi hiljem istus halastaja õde printsesfi ja tema emaga kohwimajas teeklaasi juures.

„Aga kui ta ei taha?“ küsis ärewalt Dshenni, kelle ilus nägu nüüid kahwatu ja mures oli.

„Aga kui ta tõeste ära sõidab?“ küsis halastaja õde.

„Siis juren ma südame walusse,“ sosistas neiu.

„Tähendab, teie wiite ta otsekohe mereranda, nagu arstide poolt temale ette kirjutatud?“ küsis halastaja õde „kiire printsesfi“ ema käest.

„Tingimata; täna weel üürin endile sealt toad,“ wastas see otjustawalt.

Kahetfen wäga, et jutustamist toredamine lõpetada ei wõi, aga lugu oli nõnda.

Denis Klark jättis seltsimeestega palatis jumalaga, passinaiste ja halastajate õdedega, ning lontas oma halastaja õe ja wahi peal olewa arsti saatel trepist alla.

Cestosa seisatas ta pisut kohmetuses ja waatas läbi klaasufje uulitsale.

„See on meie tõld?“ küsis ta.

„Jah,“ wastas õde lihidalt. „Andke mulle oma käsi“.

Dige wastus.

Üliõpilane otsib korterit omale ja oma seltsimehele. Kõrtsmit patub temale oma katusekambrit, mis üliõpilase meelest küll pisut wäike ja tasimata on, küsib aga siiski: „Ja mis sa selle seaputka eest siis tahad?“ „Elab üks siga sees — 10 rubla, elawad kaks — 15 rubla!“ kostab kõrtsmit rahulikult.

Klark tegi seda, õde juhtis ta tõlla juurde ja tegi ukse ägeda liigutusega lahti.

„Astuge sisse!“ ütles ta kindlalt, teda kergelt tagant liikates.

„Astuge sisse! Olge head!“ kordas kahwatu ja ärewa printsesfi paluw hääli seestpoolt.

Jahmatatud Klark astus sisse; tõld liikus paigast.

Halastaja õde waatas weel kaua niiskete silmadega temale järele, kuni see silmist kadus.

Aga seal lihtsa üüritõlla sees oli selge paradisi mõlemile õnnelikule.

Kardan, et lõpp teie meelest küllalt tore wälja ei tulnud, aga . . . nõnda just lõppes see haawatu roman.

Kardetawad reisijeltõlised.

Fr. Brentano.

Berlinist Peterburisse sõitwa kiirrongi wagonis istusid ühel sügisõhtul kaks herrat ainuühtse reisijatena ning ajasid juttu. Wanem wõis aastat seitsekümment wana olla, aga ta priiske, päewitanud nägu, terwe pikk ja sirge leha näitafid, et aastate loorem teda weel mitte raskete ei rõhunud. Üle tema kõrge otsaesise läis sügaw arm, mis wististe raskest hoobiist tekkimud. Teine reisija oli noor, toredas riides mees, kelle lahke nägu ja awalik meel dige külgetõmbawat mõju awaldasid. Ta oli oma kerge reisi-mantli seljast ära wõtnud ja kandis laelas rihma otsas wäikest, musta rahataskut, mida ta jutu wahaeagadel aeg-ajalt tahtmata tobas, nagu teada tahtes, kas selle siju weel alles on.

Kuna wanaherra üsna tagasihoidlik oli ja enamaste juitetas, ajas noormees seda elawamalt juttu. Ta jutustas oma koolieast, ülikooli raskustest ja teatas, et ta praegu ühe adwokatati abiline olla. Täna antud talle ije-äraniis tähtis ülesanne. Wana adwokat, kellel asi jee olewat, oli ühe Wene raja ligidal elutsewa rikka mõisapidaja asja-ajaja. Adwokat oli jelle pifa protsesfi wõitnud ja wõit, 56,000 marka, makstud neil päewil wälja. Mõisa-omanik awaldanud kirjalikult soowi, et talle raha ustarwa inimeje läbi kümme penikoormat mõisast eemal seiswasse wäikesse linna kätte toodaks ja nüüd olla tema jee wiimas.

Sarkus tuleb hilja.

Mees: „Mina ei mõista, kuidas mees naist võib võtta, keda ta alles nädalat tunneb?“

Naie: „Ja mina ei saa aru, kuidas neiu mehele võib minna, keda ta juba kauemat aega tunneb.“

Wana herra oli noore õigusteadlase juttu ainult mõne deg-ajalt wahetele wiatud sõnaga seganud. Kui seltsiline lõpetas, silmitas ta teda wargelt tüli aega ja waike naeratus mængis ta suunurtades. Alles pikema wahetaja järele küsis ta:

„Ja see warandus on teil siin kaajas?“

„Ei,“ wastas noormees ja patjutas naerdes tasku peale.

Mõni minut hiljem kuulutas weduri kõle wile, et nad ühisele reisirahale lähinesid.

Kui nad walfali ees seisid, mis kaunis puudulikult oli walgustatud, tahtis noormees wanemast lahluda, kuid see pani talle kae patjutades õlale ja ütles:

„Kui see teile meeldib, sõidame ühestoos hotelli, kuhu teie olete kutjutud?“

„Teie teate?“ küsis teine imestades.

„Jah, herra Gustaw Hartman,“ naeratas wana.

„Mina nimelt õlengi see mõisaomanik Swanow, kellele te selle raha peate ära andma. Koh, hotellis räägime pikemalt. Jah?“

Ja nad sõitsid omnibusega sinna . . .

Reisirahale olid kõigepealt seltsis õhtust sõnub ja siis mõisaomaniku toas, pärast isiku tõestunnistamist äri- asjad ära diendanud.

„Kui see teile meeldib, siis ajame weel tunni aega juttu,“ ütles Swanow Hartmannile, kui see oma tuppä tahtis minna. „Lahkasin teile heameelega ühe loo jutustada, mis teile healt õpetuseks võib olla.“

„See saab mulle auks olema,“ wastas noormees alandlikult ja wõttis jälle laua ääres istet. Swanow täitis klaasid täis, nõjatas tugitoolile ja algas:

„Kõigepealt pean ma ennast teile kui endist ametiwenda esitama. Ja jah, ärge imestage ühtigi! Ka mina mõtlefin kord adwokatiks hakata ja nimelt Amerikas, kuhu ma juba lapsena oma wanemate seltsis olin wälja rännanud. Ma olin õigusteaduse õppimise lõpetanud ja tahtsin Brieppilles Miller ja Low adwokatidäriisse noorema abilisena ametisse astuda. Sel äril oli õige laialine tegewus. Wasta enne minu loo algust oli keegi asunik Preston, Graftoni ligidal, ära surunud ja Miller ning Low olid ta päranduse- asja ajamise oma hoolde wõtnud. Asi oli pigut segane ja wenis pikale, pärijale aga oli raha tarwis ja ta õtjutas sellepärast päranduse peale 15.000 dollari wõlga teha. Üritegemine anti meie kätte ja laenu lätski korda Graftonilt saada. Minule anti wolikiri ja kätt Graftoni reisida, seal raha wõtta ja pärijale, kes umbes 20 penifoormat kaugel elas, kätte wiia.

Ühte oma usalduseüleande peale, olin ma wagunis- se koha wõtnud ja hakkasin parajaste lehte lugema, kui keegi toredas riides isand wagunis- se tuli ja minu wastas istet wõttis. Meie olime wagunis ainjad reisijad — nagu tänagi — ja et ma seekord alles wäga jutukas olin ja seltsilisi soowisin, siis meeldis see mulle wäga, kui mu seltsiline peagi juttu algas, nimelt koha üle, kust parajaste läbi sõidime, tähendust tehes. Sõna järgnes sõnale; warsti ajasime huwitawat juttu, ja mul oli hea meel, et nii mõnusa reisirahale olin leidnud. Ta pani mulle mitme- suguseid küsimisi ette, nii et ta, ilma et midagi aimasin, peagi kõik teadis, mis minu reisi õtstarwe ja siht oli.

Henry Black — selle nime all oli ta mulle ennast esi- tanud — polnud sugugi wähem jutukas. Ta jutustas mulle, et ta Graftoni ühe agendi juurde reisirawat, kes talle hea mõisa teaks juhatab, mida ta osta soowiwat, ja kui me Graftoni sõudime, kuhu Black mõned päewad arwas paigale jääwat, lahkusime sõbralikult kätt surudes ja wasta- tustitu kiinitades, et meil mõnusa reis olnud.

Weel sellejama päewa õhtupoolikul diendasin ma pan- gas asjad ära ja wõtsin 15.000 dollari wõstu. Siis lätsin tagasiõidule.

Üllatusiks trehwasin ma walfalis Henry Blackiga kokku, kes mulle teatas, et tema poolt osta soowitud mõisa müü- mine juba järgmisel päewal olla, nii et ta wõibimata pidada sinna sõitma. Sel puhul selgus ka, et tema reisirahale just minu khandi lähedal seisis, ja et alles weel warajane hom- mit oli ning kõige parem juuniilm walitjes, siis wõtsin ma Blacki pakkumise, tema seltsis hobusega sõita, heameelega wõstu. Tema oli endale ilusa trosta tüürinud ja juhtis hobust ije.

Mõni minut hiljem sõidime teele.

Waade lõpsatalt haljendawate asjade ja metsade peale tegi mu meeleolu üliwäga rõõmsaks ja rahulikuks. Minu seltsimees ajas palju juttu, ei puudutanud aga minu äri sõnagagi. Olime juba arwata paar penifoormat sõitnud ja praegu suurest talust mõõda sõidnud, kui Black oma reisirahale pudeli wälja wõttis ja jeda mulle pattudes pajatas:

„Ma arwan, nüüd tulub hea lonks ära; olge head — jooge!“

Mina ei olnud küll sugugi wägijookide sõber, kuid mul oli häbi jeda tunnistada ja wõtsin pudelist hea lonksu.

Kui ma pudeli Blackile tagasi andsin, pani ta tema selle juu peale . . .

Waewalt wiis minutit hiljem tundsin ma oma südame halwaks minemat. Teetulbad näiswad suuremaks sirgu- wat ja puud taewani kaswawat; mul oli, nagu oletsin oma trosta wurinat kaugel kuulnud.

„Smelik“ tähendasin ma, „mu pea tahab segajeks minna.“

Ja selle juures hoidsin ma wanakrist lõwaste kinni.

„Õdepoolest, teie olete wäga lahwatanud,“ wastas mu reisirahale ja waatas mulle terawaste õtja. „Näib, et teie türet sõitu ei kannata. Ma wiin teid nii ruttu kui wõimalik arsti juurde!“

Keel oli mul juus nii raste, et sõnagi ei saanud ütelda. Ma hoidsin istmest kramplikult kinni, pigistasin filmalaod torku ja tema ajas hobuse kiirele jooksule.

Umber kolm penitentsorimat Graftonist eemal seisab suur mets. Warsti jõudsi me sinna.

Wahetajal oli walu minu peas pisut wähenenud; ma awastasin filmad ja tundsin, et ju pisut termem olin. Kuid mingisugune uimastus hoidis mind weel ilka oma kätte. Mõnda olime weel umber poole penitentsorimat sõitnud, kui Black juure tee pealt kitsa metsatee peale pööras. Mina ei suutnud aru saada: miks, ja katsusin selle üle järele mõelda. Kuid see oli mõimata.

"Seal me oleme!" hüüdis tema ja pidas hobuse mõniseada sammude maanteest kaugel kinni. Ta largas troška pealt maha, sidus hobuse puu külge ja astus siis minu juurde.

"Teie süda on, nagu näha, ilka weel paha, aga ma loodan, et see warsti lõpeb," tähendas ta. "Astuge troška pealt wälja, küll ma teid aitan."

Ta sirutas käed wälja ja wõttis mu, kui ma wälja kukkusin, wastu. Minu arust paistis, nagu oleksin ma mitu tuhat puuda kaalunud. Ta kandis mu eemale ja pani kraawi kaldale, mis laia aasa käärt mõõda jooksis.

Mu süda läks lohe pahaks. Soodud weini, digemine uimastawa rohu mõju hakkas kaduma ja ma hakkasin aimama, et minuga midagi ebaoharilikku sündis. Aga ilka weel ei suutnud ma ennast liigutada; mul oli tundmus, nagu oleksid mu kehaliikmed surinud.

"Kas rääkida wõite?" küsis Black, minu kohale kumardades. "Ma tahan teada, kus need 15,000 dollari seisawad, mis teil kaapas on?"

Nüüd alles hakkas mul walgus koitma ja ma hakkasin oma seijutorrafi aru saama, rästus, mis mu keelt kammitsas hoidis, lastus järele, isegi sõrmi suutsin ma juba liigutada.

"Black, kas tahate mind rööwida?" kogesin ma, suure waetwaga sõnu otsides. "Aga raha ei pea teie saama, ennem juren," kõnelesin ma edasi ja katsusin ennast püstitmale ajada.

"Ma, ma näen, et liig wähe jöite," tähendas tema rahulikult, "aga jeda saame järele aidata."

Ta sammus troška juurde, wõttis sealt nõõrid ja rätiku suhu toppimiseks, tuli tagasi ja lastis minu juurde põlvile. Kuna ma nõõri olin ja ainult wähe wastu panna suutsin, oli tal kerge mind kinni siduda. Ma olin külje peal maas, suu kraawi poole, ja selles seijutorras sidus ta mul käed selja peale.

"Nüüd raha!"

Nende sõnadega hakkas ta minu taskuid läbi otsima. Ta wõttis sealt kät wälja, otsis mu saapadki läbi; wiimaks lobas ta mu rindagi ja leidis sealt, mis soowis.

"Aha, seal ta on!" hüüdis ta, pakti wälja wõttes. "Mina usun, et teie klient jeda raha ial näha ei saa."

Nüüd istus ta minu pea ligidale maha, awas paki ja hakkas rahulikult raha lugema. Sel filmapilgul nägin ma ühe wäikse mullaonni seinaprao wahelt — mullaonn seisis teisel pool kraawi — ühe wäikse tütarlapse walget nägu. Ma wõidisin lapse siamaaliskit kolebat hirmu ja ahastust lugeda, ja kartsin, et ta wähest ettewaatamata wõiks olla ja häält teha. Ma olin sellepärast wäga rahutu; aga laps kadus äkitselt praost juurest ja ma ise nägin, kudas ta onni tagast kiireste lähema maja poole jooksis, mis tüll maad eemal teisel pool legendikku seisis.

Black ei olnud, õnneks, jellest midagi tähele pannud, sest ta luges ilka weel raha, mis ta hoolega wäikesteks pakkesteks jaotas ja siis mitmele poole taskutesse peitis.

Eht ma küll kindel olin, et laps mulle abi toob ja ma kõige targemine oleksin pidanud rahulik olema, ajas rööwli külmawereline tegevus mu südame ometi nii täis, et ma ennast enam taltsutada ei suutnud, waid täiest kõrist talle nätku kirjendasin:

"Black, teie olete kõige nurjatam nurjatu, jeda maailm ial näinud! Andke mulle mu raha tagasi! Wiletas waim, ärge tehke mind eluajaks õnnetuks!"

Sõda XX. aastajal. „Kulturakandjad“ rööwlaigul.

Minu kisa ehmatas teda. Ta largas püsti, jooksis minu juurde ja kahmas mu kõrist kinni.

"Suu pidage!" hüüdis ta wihast kahisema häälega. "Wõi tont wõtku, teie wiimne tund on tulnud!"

Mina aga olin juba liig wihajeks saanud. Üksjuure raputuse abil tegin enda lahti ja mõirgasin:

"Ei mõrlegi waitida! Raha siia — appi — appi!"

"Noh, siis lõida pörgu!" hüüdis rööwel ja kahmas walgutiirelt rinnatastu. Enne kui aimasin, plaksatas härjalara raste käepide mu otsaesisele ja ma wajuksin pitafi. Mul oli weel, nagu oleksin ma enne täielikku meelemärguse kadumist enese ümber weel saladuslikka warju näinud, siis kadusid mu meel ja mõistus.

*

Kui ärkasin ja segaselt enese ümber waataisin, lamaixin ma juures, kehakas woobis, mis kufagil sõbralikus toas seisis, mille awatud aknast pehme juunituul mulle õhtust lilledõhna ninasse kandis.

Minu kõrwal seisis wana, hea pilguga eit, kes mu otsaesise sidet säadis, mis mul ärgates wististe legi läinud, ja jalutis seisis wäike tütarlaps, kellele ma oma päästmise eest tänu wõlgnesin, ning silmitses mind suuril silmil. Ta oli oma omud, wanaeide pojad, mulle appi kutsunud, ja just õigel ajal olid nad rööwli suutnud kinni nabida. Muidugi teada oli rööwitud raha rööwli käest ära wõetud ja seisis nüüd minu woobi kõrwal laual. Mitu nädalat rohitseid tublid taluinimesed mind hoolega, kuni mu raste haaw, mille sügaw arm mulle selle hirmsa loo ilka jälle meelde tuletab, wiimaks ometi paranes. Rööwel aga lõpetas oma elu wõllas.

See on minu lugu, noor sõber. Miks ma jeda teile jutustasin, selgus teile wististe jutustuse jookjul, ja teie mõistate, et see hea ei ole, kui raudteel reisirõõwlaste wastu liig jutukas ja awalik oldakse, sest kes nõõri teada, mis mõtted teie reisirõõwlastel peas mõlguwad?"

Seenijate kontoris.

"Mulle öeldi, et teie kõõgitiidrukuid soowitate?"

"Kas teid herraste juurest saabeti?"

"Ei, tuln isse. Olen siinse polkuse, teises roodus trummilõõja ja oleks soowitaw, nii armastuseasjade pärast, et mul siin kõõgitiidruk oleks, kes rikaste ja lahete herraste juures teeniks, kus proua mitte iga filmapill kõõgi wahet ei jookseks. Kui teil praegu mõnda kohast soowitada on — olge nii lahke ja juhatagel!"

P. C.

Sõda Balkanitel.

Albania mäsajate salga liikmed seavad süla õhtu lastmisespommifi.

Lõndid toas.

„... Tulen ma, teate, lord koju, pisut wintis, wõtan palitu jelsaft ja tahan illes riputada... Otsin filmadega naela ja, wiimaks, leiangi lihe kaunis suure... Waewalt saan ma palitu tripsuga naela ligi, kui see äkki pillamisi kõrgemale tõuseb. „Lõndid toas,“ otjustasin mina ja tahtsin juba välja putkata... Mõtlen aga siiski: lollus kõit, katsume weel! Katsun weel lord riputada — jällegi ronis nael kõrgemale... Ma wirutasin palitu maha ja olin üks, kaks, kolm toast wäljas, perenaise juures... Ja mis te arwate, mis lõppude lõpuks wälja tuli? Kujutage enesele ette, naelaks pidasin ma... mis te arwate, mis asja? Ei suuremat ega wähemat kui tarakani... Wõtaks pagan, peab selle põletispiirituse joomise maha jätma. Parema juba — kuigi kallim — odekolonjet wõtta!...“

P. S.

**Kirjutusmaterjali,
kirjaümbrikka ja
pilt-postkaarta**

soowitab parajate hindadega

„Leaduse“ raamatu-
kauplus, Tallinnas,
Harju ja Riikliku uul.
nurgal 46/15.

Sisefääli Riikliku uul.

Sindamine.

„Kuule, sina, mis wõib see palitu küll maksta?“

„Noh — vähemalt kuus kuud!“

Konderbant.

Juut Aaron wõttis omale naise. Waewalt wõis aga kuus kuud mööda olla, kui naine Aaronile terwe, tugewa tütre lükkis. Teine isa oleks sarnase ootamata rõõmu pärast las ei tea mis teinud, aga Aaron jäi külmaks, ta tundis enese petetud olewat, läks ämma juurde ja kirjutas: „Wanamoor, sinu oled üks masfennil!“

„Isfand Jumal, kuidas ma masfennil olen?“ hädaldas ämm.

„Miks sinu ei olep üks masfennil? Sinu annap minule üks konderbant.“

„Mis sugune konderbant?“

„Ah-ah! Kas sinu wiil ei teap? Sinu titar 6 kuu pärast mulle üks titar sinnitama. Ah-ah! Kas see ei olep üks konderbant?“

„Aga mitu kuud sa siis juba naisemees oled?“

„Mä wai, minu naisemeis kuus kuud.“

„Ja mitu kuud on minu titar sinu juures olnud?“ päris ämm edasi.

„Kah kuus kuud.“

„Noh, 6 kuud ja 6 kuud on 12 kuud, mis sa weel kraakitud ja isfendad. Mis konderbant siis on?“

— Ier.

**Meie Matsi järgmine (67.) sõjanummer ilmub
28. nowembril.**